שמן והדם. הא׳ שמן להריח הוא דאי להעביר הזוהמא הא אמרינן בפרק אלו דברים (לקמן נג.) דאין מברכין עליו: **הכי אמר רבא הלכתא בבית הלל ולא היא לאשתמוטי נפשיה הוא** דקא עביד. כך כתוב בספרים שלנו וכפירוש רש״י אבל רב אלפס פסק כרבא משמע שלא היה גוסס בספרו ולא היא וכו׳:

[1]**האי מאן דמורח באתרוגא וחבוש׳** מברך וכו׳. ולוקא כשמריח בהם אבל אם בא לאכול מהם אין לברך ברכת ריח כי אם ברכת המזון: באוכלי

אמר רב גידל אמר רב האי [a]סמלק מברכין עליה בורא עצי בשמים אמר רב חננאל אמר רב הני [2]חלפי דימא מברכין עליהו בורא עצי בשמים אמר מר זוטרא מאי קראה [3]והיא העלתם הגפה ותטמנם בפשתי העץ [b](רב משרשיא אמר) האי [3]נרקום דגנוניתא מברכין עליה בורא עצי בשמים דדברא בורא עשבי בשמים אמר רב ששת הני [4]סיגלי מברכין עליהו בורא עשבי בשמים אמר מר זוטרא [5]האי מאן דמורח באתרוגא או בחבושא אומר ברוך שנתן ריח טוב בפירות אמר רב יהודה [6]האי מאן דנפיק ביומי ניסן וחזי אילני דקא מלבלבי אומר ברוך שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות להתנאות בהן בני אדם אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב [7]מנין שמברכין על הריח שנאמר [2]כל הנשמה תהלל יה איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו הוי אומר זה הריח ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב עתידים [8]בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון שנאמר [3]ילכו יונקותיו ויהי כזית הודו וריח לו כלבנון: ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב מאי דכתיב [4]את הכל עשה יפה בעתו מלמד שכל אחד ואחד יפה לו הקב״ה אומנתו בפניו אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי תלה ליה קורא לדבר אחר [9]ואיהו דידיה עביד ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב אבוקה כשנים וירח כשלשה איבעיא להו אבוקה כשנים בהדי דידיה או דילמא אבוקה כשנים לבר מדידיה ת״ש וירח כשלשה אי אמרת בשלמא בהדי דידיה שפיר אלא אי אמרת לבר מדידיה ארבעה למה לי והאמר מר לאחד נראה ומזיק לשנים נראה ואינו מזיק לשלשה אינו נראה כל עיקר אלא לאו שמע מינה אבוקה כשנים בהדי דידיה שמע מינה: [10]ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא ואמרי לה אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש [11]ואל ילבין פני חברו ברבים מנלן מתמר שנאמר [5]היא מוצאת וגו׳: ת״ר הביאו לפניו שמן והדם ב״ש אומרים מברך על השמן ואח״כ מברך על ההדם וב״ה אומרים [c]מברך על ההדם ואח״כ מברך על השמן אמר ר״ג אני אכריע שמן זכינו לריחו וזכינו לסיכתו הדם לריחו זכינו לסיכתו לא זכינו [12]א״ר יוחנן הלכה כדברי המכריע רב פפא איקלע לבי רב הונא בריה דרב איקא אייתו לקמייהו שמן והדם שקל רב פפא בריך אהדם ברישא והדר בריך אשמן אמר ליה לא סבר לה מר הלכה כדברי המכריע אמר ליה הכי אמר רבא [d] הלכה כב״ה [e]ולא היא [a] [13]לאשתמוטי נפשיה הוא דעבד ת״ר [14]הביאו לפניהם שמן ויין ב״ש אומרים אוחז השמן בימינו ואת היין בשמאלו מברך על השמן וחוזר ומברך על היין ב״ה אומרים אוחז את היין בימינו ואת השמן בשמאלו מברך על היין וחוזר ומברך על השמן וטחו בראש השמש ואם שמש ת״ח הוא טחו בכותל מפני שגנאי לתלמיד חכם לצאת לשוק כשהוא מבושם ת״ר ששה דברים גנאי לו לתלמיד חכם אל יצא כשהוא מבושם [15]לשוק [16]ואל יצא יחידי בלילה ואל יצא במנעלים המטולאים ואל יספר עם אשה בשוק ואל יסב בחבורה של עמי הארץ ואל יכנס באחרונה לבית המדרש ויש אומרים אף לא יפסיע פסיעה גסה ואל יהלך בקומה זקופה [17]אל יצא כשהוא מבושם לשוק א״ר אבא בריה דר׳ חייא בר אבא אמר רבי יוחנן במקום שחשודים על משכב זכור אמר רב ששת לא אמרן אלא בבגדו אבל בגופו זיעה מעברא ליה אמר רב פפא [f]ושערו בבגדו דמי ואמרי לה כגופו דמי [g]ואל יצא יחידי בלילה משום חשדא ולא אמרן אלא דלא קביע ליה עידנא אבל קביע ליה עידנא מידע ידיע דלעידניה קא אזיל [h]ואל יצא במנעלים המטולאים מסייע ליה לרבי חייא בר אבא [i]דאמר ר׳ חייא בר אבא גנאי הוא לתלמיד חכם שיצא במנעלים המטולאים איני והא ר׳ חייא בר אבא נפיק אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן בטלאי על גבי טלאי ולא אמרן אלא בפנתא אבל בגילדא ליית לן בה ובפנתא [j] לא אמרן אלא באורחא אבל בביתא ליית לן [k]בה ולא אמרן אלא בימות החמה אבל בימות הגשמים ליית לן בה [l]ואל יספר עם אשה בשוק אמר רב חסדא ואפילו היא אשתו תניא נמי הכי אפילו היא אשתו ואפילו היא בתו ואפילו היא אחותו לפי שאין הכל בקיאין בקרובותיו [m]ואל יסב בחבורה של עמי הארץ מאי מעמא דילמא אתי לאמשוכי בתרייהו [n]ואל יכנס אחרונה לבית המדרש משום דקרו ליה [o]פושע וי״א [p]אף לא יפסיע פסיעה גסה דאמר מר [q]פסיעה גסה נוטלת אחד מת״ק ממאור עיניו של אדם מאי תקנתיה להדריה בקדושא דבי שמשי [r]ואל יהלך בקומה זקופה דאמר מר [s] המהלך בקומה זקופה אפילו ארבע אמות כאילו דוחק רגלי שכינה דכתיב [t]מלא כל הארץ כבודו: **מתני׳**

סמלק. יסמי״ן קורין לו בלשון ישמעאל [u]והוא מין עשב שיש בו שלש שורות של עלין זו למעלה מזו ושלשה עלין לכל שורה: **חלפי דימא.** כוסס שקורין אספי״ג והוא שבולת נרד ושעי כעין גבעולי פשתן [c] דאשכחן גבעולין דמיקרי עץ: **נרקום.** מבלגת הסרון כה״ג: **דגנוניתא.** הגדל בגינה: **סיגלי.** ויול״ש בלע״ז: **מבושן.** קודוניי״ש בלע״ז: **להתגאות.** ליהנות: **בלבנון.** שמרימין עליו ופרחים: **יפה לו אומנתו.** ואפי׳ בורסי נאה לו אומנותו בעייניו ועשה הקדוש ב״ה כן שלא יחסר העולם אומנות: **קורא.** רך הגדל בדקל תלה אותו לאחוז והוא יגלגלו באספה שזו היא אומנותו: **אבוקה.** כשני בני אדם. לענין היוצא בלילה דאמר מר [d] אל יצא אדם יחידי בלילה: **וירח כשלשה.** ויש חלוק בין שנים לשלשה כדלקמן: **לאחד נראה.** הא״ד ומזיקו: **היא מוצאת וכיון שלאחר וגו׳.** ואילו בהדיא לא אמרה אלו הסימנים של יהודה הם ולו אני הרה אלא לאיש אשר אלה לו אמרה הרה אם יודה יודה ואם לאו אשרף ולא אלבין פניו: **שמן והדם.** בסוף הסעודה שמן לסוף יפיו להעביר זוהמת האוכלים והדם להריח כמו שאמרנו: **אני אכריע. לא בית שמאי: זכינו לריחו ולסיכתו.** כגון משאת כביש״א [e] הלכך שמן עדיף: **ולא היא.** לא אמר רבא הלכתא כב״ה אלא רב פפא אכסיף לפי שטעה והשמיט עצמו בכך: **שמן ויין.** זהו יין שלאחר המזון ואין זה כוס של ברכה: **חוזר ומברך על היין.** כגון בחול שאין היין קבע ואין היין שלפני המזון פוטרו: [f]**שמן בימינו.** לפי שעליו מברך תחלה: **מברך על השמן.** [g]כורא שמן ערבה [h]: **וטחו בראש השמש.** כדי שלא יצא בידיו מבושמות בשוק שגנאי הוא לתלמיד חכם: **שחשודים על משכב זכור.** מבשמין עצמם כדי שיתאוו להם: **ושערו כבגדו דמי.** אלא שכיח ביה זיעה: **ואמרי לה כגופו.** דשכיח ביה זיעה: **משום חשדא.** של זנות: **דלא קביע ליה עידנא.** שלא קבעו לו רבו קביעות ללמדו בגילה: **כפנתא.** מנפיני״א בלע״ז שעל גבי הרגל: **גילדא.** עקב שקורין שול״א: **בימות הגשמים.** הטיט מכסהו: **אפי׳ היא אשתו.** שאין הכל מכירין בה ומוזהרין אותו: **דקרו ליה פושע.** מתעצל: **בקדושא דבי שמשי.** שמושה כוס של קידוש בשבת בלילה: מתני׳

מסורת הש״ס

א) [ל״ל אמר רב מברשיל], ב) [ר״ה ידל], ג) [ל״ל מחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא שיתנו וכו׳ ע״ש], ד) [גי׳ הפרוץ והגה לדיקים מאל ע״פ ערך קרן], ה) כ״מ נע. כתובות סו: טוטה י״ג, ו) [ע׳ תוספות פסחים כח. ד״ה אין ואחר כ״ק קמה. ד״ה הכרשפה], ז) [ל״ל דמ״ש מפאלו ס״פ ס׳ רב פפא מבצבת דעפשים פלגא על ר׳ יוחנן ולא אתמהא כשיפא הוא דכתי לאשתמוטי אלא בגרנו ואי לאו דכתי לאשתמוטי אלא בגרנו ואי לאו דקיים ליה דלא דקיים ליה דהכי אלמתא לא עביד עובדא בעפשים הכי מיקיים כל דוכתא מעשה רבן], ח) [מוס׳ פ״ה ה״ל], ט) מס׳ ד״מ ומוש פ״ג, י) [ע׳ חולין נח. פסחים קיב:], כ) זמחים יט.], ל) [שבת קיד. ע״ש], מ) [והתמ״ס לא הזכיר אלא החלוק בין יומות המתה דאסור ביומות הגשמים מותר אבל הכתבים בין בגשמים בגילדא וכן בין לאחותא לו בביתו הגשמים אמנם הרא״ש בברכות ריחוב ליאור בשבת פ׳ אלו דברים הביא כל דברים אלו ועי׳ בלחם משנה הל׳ דעות פ״ה בין טו], נ) גי׳ רש״ל עגל, ס) שם קיב: [תפארת י׳:] [ע׳ תוס׳ תענית י׳: ד״ה פסעיה], ע) [פסחים קיב:], פ) [ע״ש], צ) [ד״ה שמן ד״ה מבדך לפני ד״ה חוזר], ק) [ע״ש], ר) [ע״ין לעיל קיום ד״ה שמן].

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ הלכה כב״ה (ולא היא וכו׳ דעבד) תא״ת. וכ״כ בתוס׳ לא נרם ליה: (ב) רש״י ד״ה מלפי וכו׳ נגעולי פשתן מאי קרא דמשמע:

גליון הש״ס

גמ׳ ולא היא לאשתמוטי נפשיה. עי׳ בקרבן עדה בירושלמי פיר פ״ז דף ה״ה ד״ה לתענית ותנא מגלן. ועי׳ בתפארת הלבנים דף רט״ו ד״ה ובר מן דין: רש״י ד״ה שבלים וכו׳ והוא בין עשב. כתמרינן מחיב הני בגלי. מבואר דסגלי לא הי יסמין. וכמו שפי׳ רש״י שיגלי (ריש״ש בלע״ז). ועי׳ רש״י על תוס׳ (בתפארת ל״ד) ובכל״מ שם: רש״י ד״ה מברך קל השמן בורא שמן ערב. עי׳ לקמן נ״ג ע״ש בכרש״י ד״ה אין מברכין עליו:

הגהות הגר״א

[א] גמ׳ (ולא היא לאשתמוטי נפשיה הוא דעבד) נמחק וכ״כ הרי״ף ל״נ: [ב] שם (ובפנתא ל״ל לא אלא מתוחא אבל בגילדא ל״ל בה) תא״ת: [ג] שם (דאמר מר המהלך בקומה זקופה אפי׳ ד״א כאלו דוחק רגלי שכינה) תא״ת וכ״כ הרי״ף והרא״ש ל״נ לה:

לעזי רש״י

יסמי״ן. יסמין (מין עשב). אישטיר״ג. אזוביון. ויולי״ש. סגלים, סיגליות. קודוניי״ש [קדוניי״ן]. חבושים (פירות). אנפיני״א [אינפיניי״א]. פנת (הנור העליון של הגעל). שול״א. סוליה.

מוסף רש״י

שנאמר היא מוצאת. אמ״ש אמרו מוליאין אוסה לגרפה לא אמרה לסם ליהרה נגעלתי אלא שלחה לו למי שאלה לו אמר אמרה, ואם יודה הוא מעלמו יודה (ב״מ נח:) ואם לאו אשרף ולא אגלה פניו אל הכהנה היא לא הכהנה (מוסה [קדושין לא.]).

ר׳ וכנע״ז כתובות סז: ובראשית לח כה). **פסיעה גסה.** יותר מאמה. **פסיעה ביטוית** אמה (שבת קיג.). **בקדושא דבי שמשי.** הפותה מין של קידוש כללי שבתות (שבת קיג.) לילי שבת קרי בי שמשי בכל דוכתא, מפני שבין הסעודות שלו אלון מכל ימים והולכין לשאילו בכמה מקומות (שם סו:) ונעלה בעיני לפי שבין הסעודות שלו שנר כפי כל הכל מרגיש אלוי לגמור שלמתן עד שלא תחשך, קרי ליה בי שמשי (כתובות קג.). **מלא כל הארץ כבודו.** משמע משתרגנו ויורד למטה ויהוקף קומתו נעלה כמוסף (קדושין לא.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com